

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการวางแผนในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 8
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 8

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดสายงานด้านการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 8 มีการจัดองค์การบริหาร และการจัดสายงานด้านการวางแผน สอดคล้องกับแนวที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงาน ในสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

เฉพาะส่วนสายงานการวางแผน จัดไว้เป็น 3 ประเภท 1) แบบที่งานวางแผนขึ้นอยู่กับฝ่ายอำนวยการ 2) ขึ้นอยู่กับฝ่ายพัฒนาวิชาการ และ 3) กับการสั่งงานวางแผนขึ้นอยู่กับผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ที่รับผิดชอบงานฝ่ายพัฒนาวิชาการ

ส่วนคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดนั้น

- ปรากฏว่าประกอบด้วย 1) คณะทำงานจัดทำแผน 2) คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด 3) ที่

ประชุมกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด และ 4) คณะอนุกรรมการจัดทำแผน (จังหวัดเชียงใหม่)

2. ในด้านการประสานงานด้านการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 8 กับโรงเรียนในสังกัดนั้นจะมีการประสานงานใน 3 ส่วน คือ ในขั้นเตรียมการจัดทำแผน ในขั้นจัดทำแผน และในขั้นการนิเทศติดตามและประเมินผลในทุกจังหวัด โดยวิธีการประสานตามสายงาน เรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องในการประสานงาน คือ เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล การแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนและเรื่องการติดตามประเมินผล

3. ในการจัดทำแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 8 นั้น สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการจัดทำแผน 2 ประเภท คือ แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี และแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาระดับจังหวัดประจำปี

ส่วนสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ นั้น จัดทำแผนทั้ง 3 ประเภท คือ แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ.2535-2539) แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปี

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ส่วนใหญ่ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) ประชุมปฏิบัติการจัดทำร่างแผน (2) เสนอคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณา (3) เสนอกรมสามัญศึกษา ส่วนสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนเฉพาะที่แตกต่างออกไปดังนี้ (1) ประชุมปฏิบัติการกำหนดสภาพปัจจุบัน-ปัญหา วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย งบประมาณ และมาตรการในการดำเนินงาน (2) เสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด (3) เมื่อคณะกรรมการดังกล่าวอนุมัติแล้วนำไปกำหนดงาน/โครงการ และกิจกรรมที่จะปฏิบัติในระยะเวลา 5 ปี (4) เสนอคณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ (5) เสนอกรมสามัญศึกษา

ส่วนแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาระดับจังหวัดประจำปีนั้นดำเนินการเช่นเดียวกับทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการปรับแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีให้สอดคล้องกับงบประมาณประจำปีของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนจัดทำเรียบร้อยแล้วจะส่งให้สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดประสานหรือหลอมรวมเป็นแผนปฏิบัติการมัศึกษาระดับจังหวัดต่อไป

ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา

8 คือ

1. กำลังคนในการจัดทำแผนมีไม่เพียงพอ
2. บุคลากรวางแผนที่มีอยู่ขาดความรู้ความชำนาญในการวางแผน
3. เวลาในการจัดทำแผนน้อย
4. มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรหลักโดยเฉพาะหัวหน้างานวางแผนของโรงเรียนและสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดบ่อย ๆ
5. มิได้มีการพัฒนาองค์กรด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
6. การแจ้งจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีล่าช้าไปด้วย
7. การนิเทศติดตาม และประเมินผลตามแผนยังมิได้มีการจัดทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพราะขาดบุคลากร และงบประมาณ
8. โรงเรียนจัดส่งแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนให้แก่สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดล่าช้า จึงทำให้การจัดทำแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาระดับจังหวัดประจำปีล่าช้าไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ยังมีจุดอ่อนและข้อบกพร่องในการจัดทำแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอยู่อีกหลายประการ ได้แก่

1. การจัดระบบการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดยังไม่ชัดเจนทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ การจัดโครงสร้างการบริหารและสายการปฏิบัติงาน ยังมีการปรับเปลี่ยนและไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานมีไม่เพียงพอ เนื่องจากยังไม่สามารถขอกำหนดตำแหน่งของบุคลากรในสำนักงานได้ ทำให้ไม่สามารถคัดสรรและเตรียมบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

หากสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดได้มีการปรับโครงสร้างสายงานการวางแผนของสำนักงานให้ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้การวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเป็นระบบสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การประสานงานด้านการวางแผนยังไม่ได้จัดให้เป็นระบบในทุกขั้นตอน ทั้งขั้นการเตรียมการวางแผน การจัดทำแผน และการติดตามประเมินผล มักจะเป็นการรายงานข้อมูลทางเดียว การสื่อความหมายที่ไม่ได้ชัดเจนตรงกันอาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับคลาดเคลื่อนได้ มีโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลไม่สะดวกในการประสานงานจึงเกิดความล่าช้า

หากสำนักงานสามัญศึกษาได้จัดระบบการประสานงานให้ชัดเจนในทุกขั้นตอน มีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานและจัดทำปฏิทินในการวางแผนและการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผลตามที่สนานจิตร์ สุนทรทรัพย์ (2524) ได้กล่าวไว้ว่า ควรมีการนำงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติบทรูปจัดทำเป็นปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นคู่มือให้ผู้ปฏิบัติทราบว่าต้องทำอะไร เมื่อไร และต้องเสร็จสิ้นเมื่อใด ทำให้ทราบกิจกรรมที่ผู้อื่นต้องทำพร้อมทั้งกำหนดเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ในการประสานงานทำให้เกิดความร่วมมือได้อย่างไม่สับสน และยังใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมของผู้บริหารอีกด้วย

3. จากผลการวิจัย พบว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 8 เกือบทุกจังหวัดได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี ในลักษณะการกำหนดความต้องการทางการศึกษา เฉพาะ เรื่อง คือการขยายโอกาสทางการศึกษาเท่านั้น การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการตลอดจนงาน/โครงการ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ก็จะมุ่งหมายดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับจังหวัดโดยเฉพาะ จึงมีอาจครอบคลุมถึงภารกิจด้านการจัดการมัธยมศึกษาอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเป็นงานสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหาร และการจัดการของหน่วยงานและการบริหารทั้งระบบ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2532) ดังนั้นการวางแผนที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารและการจัดการของหน่วยงานได้ทั้งระบบ จึงควรได้วางแผนให้ครอบคลุมภารกิจของหน่วยงานทั้งหมดทุกประการด้วย

4. การที่สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในเขต 8 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในลักษณะของการประสานแผนกับแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน เป็นแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาประจำปี จะต้องรอแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ซึ่งจะจัดทำเป็นปีการศึกษา ซึ่งจะส่งแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนให้แก่สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดภายใน 30 มีนาคม อันเป็นช่วงระยะเวลาสิ้นปีการศึกษาแล้ว แต่การปฏิบัติงานของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

นั้นจะดำเนินการและรายงานผลในระยะเวลาปีงบประมาณคือ 1 ตุลาคม ถึง 30 กันยายน เมื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในลักษณะดังกล่าว ก็จะสามารถจัดทำแผนเสร็จสมบูรณ์ได้ในเดือนเมษายน ซึ่งระยะเวลาตั้งแต่ 1 ตุลาคม จนถึง เมษายน ผู้วิจัยจึงเห็นว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดควรจัดทำแผนปฏิบัติการของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเป็น 2 ฉบับคือ เฉพาะที่ดำเนินงานด้วยเงินงบประมาณตามระยะเวลาเพื่อให้สามารถดำเนินงานตามแผนตามเวลาและสามารถใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารได้อย่างแท้จริง และในส่วนของจัดทำแผนปฏิบัติการมัธยมศึกษาระดับจังหวัดประจำปีนั้น ก็ดำเนินการตามเวลาของปีการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและประสานงานกับโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ตามแนวปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษาได้กำหนดไว้ (กองแผนงาน, 2532)

5. จากปัญหาที่เกี่ยวข้องการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ที่ทางนั้นส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านบุคลากรคือการขาดกำลังคน ขาดบุคลากรที่มีความรู้จกความสามารถด้านการวางแผนผู้วิจัยจึงเห็นว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดควรได้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการวางแผนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักการที่อุทัย บุญประเสริฐ (2532) กล่าวได้ว่า ผู้ที่จะปฏิบัติมีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการวางแผนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผน เป็นอย่างดี

6. จากปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด อีกประการหนึ่งก็คือ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ซึ่งส่วนใหญ่สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 8 จะติดตามด้วยการให้โรงเรียนรายงานโครงการตามแบบรายงานที่ส่งให้ แต่การนิเทศติดตามยังมีน้อย ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงการนิเทศติดตาม และประเมินผล ตามที่อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ (2529) กล่าวไว้ว่า เมื่อลงมือปฏิบัติงานจะต้องมีการนิเทศงานควบคู่กันไป เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จด้วยดี และได้งานที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น และหลักการที่ มณฑนา สังฆกฤษณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2527) ได้กล่าวว่า การติดตามผลเป็นงานของฝ่ายบริหาร ที่จะตรวจสอบ ติดตามว่าผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินงานไปตามขั้นตอนในแผนหรือได้ความก้าวหน้าของโครงการเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคประการใดบ้าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงงานวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพนั้นควร
 - ก. มีการพัฒนาบุคลากรด้านการวางแผนของสำนักงานอย่างต่อเนื่อง
 - ข. ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ควรมีบทบาทโดยตรงในการจัดทำแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
 - ค. ควรจัดแบบประสานงานด้านการวางแผนในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในทุกขั้นตอน
 - ง. ควรมีการนิเทศติดตามและประเมินผล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ในด้านการประสานงานระหว่างสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกับโรงเรียนควร
 - ก. ประสานงานในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นระบบเดียวกัน
 - ข. มีการจัดทำปฏิทินในการจัดทำแผน ปฏิทินในการปฏิบัติงานตามแผน และปฏิทินในการนิเทศติดตามผล เพื่อให้สามารถประสานงานในขั้นตอนเหล่านั้นได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น
3. ในด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลนั้นควร
 - ก. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามและประเมินผลตามแผนโดยเฉพาะ
 - ข. มีการจัดทำปฏิทินในการนิเทศติดตามผล
 - ค. มีการจัดทำรายงานประจำปี และรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี
4. ในการพัฒนาระบบการวางแผน กรมสามัญศึกษาควร
 - ก. ให้การสนับสนุนในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
 - ข. ประสานงานด้านการวางแผนกับสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดอย่างใกล้ชิด

5. ควรวิจัยเพื่อแสดงความรู้หรือข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงใน
ประเด็นต่อไปนี้

- ก. ควรมีการศึกษาเพื่อนำเสนอแนวปฏิบัติ และขั้นตอนในการวางแผน เพื่อปรับปรุง
และพัฒนาการวางแผนของสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ต่อไป
- ข. ควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่เหมาะสมกับ
สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด